

Moord op een Priester in 1778

Het kruis werd opgericht ter nagedachtenis aan de pastoor van Xhignesse, vermoord in 1778.

Van alle verhalen met betrekking tot de gebeurtenissen in deze streek, is er het verhaal van de pastoor van Xhignesse, dat het meest tot de verbeelding spreekt. Het heeft letterlijk zijn stempel gedrukt op de zielen van de dorpelingen. Hier is een samenvatting die, zonder twijfel, de noodzaak zal oproepen om alle details van deze tragische affaire beter te begrijpen.

Dit verhaal moet bij voorkeur gelezen worden op de plaats waar deze pijnlijke affaire gebeurde, dat wil zeggen in het Xhavée (ravijn) van Corneva en dat eindigde bij de zwarte rots aan de Ourthe

Op een zondag in oktober 1778 kwam Eerwaarde heer “Evrard Deleau”, pastoor van Xhignesse, zijn kerk binnen en was geschokt te ontdekken dat stoutmoedige inbrekers het Heilig Sacrament hadden meegenomen, evenals sommige voorwerpen van aanbidding (devotie) die ook wat waarde hadden. Om de misdienst nog te kunnen vieren was het nodig om materiaal te gaan halen uit de kapel van Hamoir. De pastoor bracht tijdens de kerkdienst zijn kudde op de hoogte en beëindigde zijn ontroerende toespraak met de volgende woorden: “De inbrekerswolven waren ook slimme vossen”. Terwijl hij dit zei, viel zijn blik toevallig op de bank waar naast elkaar de drie broers Renard (Devos) zaten: Gilles, Michel en Jean-Joseph. De tongen werden wat losser en de meesten verdachten hen van de diefstal (Dit bleek vals te zijn omdat de echte dieven werden gearresteerd en deze diefstal later ook bekend hebben). De drie broers werden door iedereen genegeerd en zij realiseerden zich wat de verdenking waarvan zij het slachtoffer waren, teweegbracht.

Er groeide steeds meer een diepe wrok in hun hart jegens de Eerwaarde Deleau, die echter reeds zo vriendelijk was geweest om later op de preekstoel te specificeren dat zijn uitspraak alleen een betreurenswaardig toeval was geweest en dat zijn woorden slecht geïnterpreteerd waren. Wat de mensen een verkeerde mening had doen nemen.

In die tijd bestond er in Filot, zoals in veel dorpen destijds, een "brassin", een soort brouwerij die particulieren konden huren, om te brouwen voor eigen gebruik. Op 16 november 1778 maakten de Renards, daarbij geholpen door Simon Hubin en Louis Missoul, hun brouwsel klaar. Omdat het werk een dag en nacht duurde, werkten zij in ploegen. Twee arbeiders Simon en Louis zouden na een korte rustperiode, om tien uur 's avonds hun werk hervatten. Voor ze vertrokken zagen ze dat Gilles en Michel zich op het stro gingen leggen, ze wikkelden zich in dekens om ter plaatse een welverdiende rust te nemen, terwijl hun broer Jean-Joseph aan het werk ging. Het was de voorbereiding van een alibi. Zodra de arbeiders vertrokken waren, stonden de valse slapers op en namen uit een schuilplaats twee perfect gevormde paspoppen, met blauwe katoenen mutsen zoals die van hen en legden die onder de dekens in het stro. Daarna gingen ze weg via de achterdeur.

Om tien uur kwamen de twee helpers Simon en Louis terug, Jean-Joseph, die naar de slapers wees, vroeg om stil te zijn. Een uur later, op een afgesproken signaal, riep Jean-Joseph de helpers naar buiten om hen een staartster te laten zien ... die ze zagen ze natuurlijk niet, behalve een fel rode lucht, als voorbode van een ongeluk... Gedurende hun afwezigheid buiten, waren de poppen verdwenen om plaats te maken voor de echte slapers, die zodra de helpers terugkwamen, gapend en uitstrekkend, uit een diepe slaap ontwaakten.

Dezelfde dag - 16 november 1778 - vond in de ochtend de begrafenis plaats van een pastoor, de Eerwaarde heer "Debras" pastoor in Bomal. Zijn collega uit Xhignesse (Evrard Deleau) deed de begrafenisdienst daar en aan het einde van de maaltijd, die door de familie werd aangeboden, moest hij naar Barvaux gaan waar hij om 17.00 uur werd verwacht voor een belangrijke katholieke kwestie. Hij had zijn zus gewaarschuwd dat zijn terugkeer daarom later zou zijn. In het dorp wist iedereen alles van iedereen. De Renards wisten ook dat hij later zou thuiskomen die avond ... maar Eerwaarde Deleau is nooit meer thuis aangekomen.

Twee mannen vielen hem aan zodra hij het bos van Pierreux binnenging, doodden hem door te zeggen: "Tiens pour des foxes", "Hier! voor de vossen". Het arme slachtoffer werd naar de verlaten steengroeve verslept en zorgvuldig bedekt met stenen. De Renards, Gilles en Michel, dachten dat ze hun misdaad voor altijd hadden begraven. Ze hadden ook een perfect alibi.

De volgende ochtend maakte mademoiselle Deleau haar burens wakker omdat haar broer niet thuisgekomen was en er begon er een gerechtelijk onderzoek. Dankzij de getuigenis van een klein meisje uit Vieuxville, leerden we dat de pastoor via een bepaalde weg 's avonds was teruggekeerd en dat het onderzoeksgebied was teruggebracht tot de route Vieuxville-Xhignesse. De Renards waren, net als alle inwoners, erg bedroefd op zoek naar de vermiste priester. Gilles stelde voor om het terrein op een methodische manier te onderzoeken door rechtlijnig en parallel heen en weer te gaan en de helpers te verdelen in groepjes. Hij koos er voor om met zijn groep de richting van de steengroeve te nemen, maar juist voor de steengroeve stelde hij voor om maar te stoppen voordat het nacht werd. Dus toen de nacht viel, uitgeput maar niet ontmoedigd, besloten de onderzoekers de volgende dag verder te zoeken in de richting van de Ourthe omdat iedereen eerder aan

een ongeval dacht dan aan een misdaad. De mensen keerden neerslachtig en uitgeput terug naar huis terwijl de Renards dezelfde avond nog plannen maakten: ze zouden het lijk verplaatsen en het in de rivier “De Ourthe” gooien.

Een inwoner van Hamoir-Lassus, Jean Sadoz, ging elke ochtend werken in de kleine steenmijn van het dorp en keerde dan 's avonds terug. Hij was van nature niet zo heldhaftig en had die dag zijn hondje Castor meegenomen. Op de terugweg, 's nachts, gromde Castor toen ze de heuvelrug Pierreux-Bois bereikten. Sadoz, beter bekend als “Jean-Jean”, legde zijn hond het zwijgen op en verborg zich achter een struik. Een persoon arriveerde en leunde tegen de stronk van een oude eik, kort daarna kwamen er nog twee. Jean-Jean, meer dood dan levend van de schrik, probeerde zijn hond het zwijgen op te leggen. De drie mannen maakten ruzie en maakten zich zo bekend: het waren de drie broers Renard. Na enige tegenstribbeling van de jongste, overtuigde Gilles hen om het lijk naar de Zwarte Rots te slepen en het daar in de Ourthe te gooien. De oudste brak twijgen af van de struik waar Jean-Jean zich verborg, om rond het lichaam van de priester te binden, om het gemakkelijker te kunnen verplaatsen. Jean-Jean, stond bijna op het punt flauw te vallen.

Na lange minuten wachten zag Jean-Jean de drie mannen het zwarte pakket wegslepen. Nadat ze weg waren, begon Jean-Jean normaler te ademen en zijn hart klopte minder sterk. Niet voor lang, want Castor blafte, wat hem nog meer bang maakte van de broers Renard. Daarom zette hij vlug zijn weg verder.

Langs de top van het Corneva-ravijn zag Jean-Jean beneden de moordenaars terug, deze hadden een vuur gezien voorbij de samenvloeiing van een zijriviertje in de Ourthe, het waren schippers aan de Ourthe, die in moeilijkheden waren en een vuur gemaakt hadden om zichzelf te verwarmen en om de schade te herstelden aan de boot. Ze besloten dan maar het lichaam in de door de regen gezwollen zijrivier te gooien, beter dan het risico te lopen gezien te worden door de schippers aan de Ourthe. Voor de criminelen zou het doel worden bereikt, want binnenkort, zo dachten ze, zou het riviertje nog meer aanzwellen en later zou de Ourthe het lichaam opsorpen.

Jean-Jean keerde veel later dan normaal naar huis terug, nog minder stoer dan ooit en vastbesloten nooit te zeggen wat hij had gezien en gehoord.

Het onderzoek ging door, dag en nacht werd er gezocht door het gerecht, alle inwoners van de regio maakten zich zorgen over deze mysterieuze verdwijning.

De angstige Jean-Jean vreesde “de Renards” en vreesde ook om niet geloofd te worden als hij zijn verhaal deed: was hij de enige getuige? Zijn geweten werd gekweld, hij werd licht geestesziek. Soms zag hij de geest van Eerwaarde Deleau, die hem zijn stilzwijgen verweet.

Op een zomerdag werd zijn vrouw, die haar twee koeien en haar kalf clandestien had laten grazen in het bos van de “Chevalier de Donéa”, betrapt op heterdaad door een bewaker die een rapport opstelde. Ze vertelde hier niets van tegen haar man, die later bezoek kreeg van een bode met een afgestempeld papier. Omdat Jean-Jean niet kon lezen, vroeg hij iemand om hem de brief voor te lezen. Bij de eerste woorden over een rechtszaak riep Jean-Jean wanhopig uit: "Oh mijn God. Hoe hebben ze dit ontdekt; zelfs mijn vrouw wist het niet." De voorlezer, verbijsterd, zei: "Wat zeg je? Wat scheelt er? - “het zijn de broers Renard die het geweest zijn”... Jean-Jean begreep al snel zijn fout, hij wilde over iets

anders praten, maar door verder aan te dringen, zich bedreigd te voelen en overweldigd, onthulde hij zijn geheim.

Justitie raakte erbij betrokken. Geconfronteerd met de gezondheidstoestand van Jean-Jean en vanwege het alibi van de Renards, bleven de mensen van justitie met veel twijfels zitten.

Tot een zomerse dag dat een nieuwsgierige het ravijn van Corneva terug bezocht. Het riviertje was bijna uitgedroogd. Aan de voet van een watervalletje, in een bassin dat gevormd was door het water, werd het lichaam van priester Deleau ontdekt; de soutane was nog steeds vastgebonden door de twijgen.

Dit was het doodvonnis van de gebroeders Renard.

Op 2 augustus 1780 verordende het hooggerechtshof van Stavelot-Malmedy (waartoe Hamoir behoorde als deel van het graafschap Logne), dat de Renards aan een kruis van Sint-Andreas bevestig moesten worden (X) om gemarteld te worden: Met een ijzeren staaf werden de armen, dijen en benen gebroken, en na er een kwartier op te hebben geslaan werden ze gewurgd, tot de dood er op volgde, vervolgens losgemaakt en hun lijken werden aan de wielen van een kar vastgemaakt met kettingen en daarna zo rondgereden, dit om als voorbeeld te dienen voor het lot deze en andere goddelozen.

Het vonnis werd op 3 augustus uitgevoerd in Florihez bij Malmedy.

Tijdens deze wandeling, medelezers, ontdekt u in het bos van Pierreux het kruis van de priester van Xhignesse, waarvan u het tragische einde nu kent. De tijd doet de steen slijten, de inscriptie vervaagt langzaam.

De tekst op het kruis:

"O jullie die hier voorbij komen, bid voor de ziel van wijlen dominee heer Everard Deleau, pastoor van Xhignesse, die hier aangevallen, mishandeld en vermoord werd op 16 november 1778. RIP".

De Tekst werd door mij vertaald naar de tekst aangetroffen op het bord een 100 tal meter van het kruis.

Peter